

LEVENDE LIVET UT

SIMONE DE BEAUVOIR OM ET AUTENTISK LIV I ALDERDOMMEN

Fotografi av Simen Rognan

MESTERBREV VED EMIL FAUGLI

Hva handler oppgaven din om?

Oppgaven dreier seg om alderdommen med utgangspunkt i Simone de Beauvoirs bok *La Vieillesse* (Norsk: *Alderdommen*). Her anvender Beauvoir sin eksistensfilosofi for å forstå det aldrende mennesket, slik hun gjør med kvinnen i *Det annet kjønn*. Formålet med oppgaven er å skissere muligheten for å leve som gammel på autentisk vis, som i eksistensialismens tankegods omtrentlig betyr å leve meningsfullt uten selvbedrag. Oppgaven foregår over tre partier. I første parti redegjør jeg for Beauvoirs eksistensfilosofiske etikk, andre parti forsøker å avklare hva ordet «alderdom» betegner, mens tredje del omsider utforsker det aldrende menneskets utsikter for et autentisk liv.

Beauvoirs eksistensfilosofi beror seg på at eksistensen i all hovedsak er transcendens, hvilket betyr å overskride omgivelsene. Bevisstheten er ingen hvilende væren, men retter seg kontinuerlig utover den foreliggende situasjonen, henimot en åpen fremtid. Når eksistensen beskrives som en uendelig serie med situasjoner å overskride, så betyr det at menneskets eksistens verken blir eller bør forbli ferdiglevd. Ikke engang alderdom forandrer det faktum at å eksistere er noe ufullført og uferdig. Dermed må de eldre kunne forme sine liv til et pågående livsprosjekt.

Transcendens er nært sagt en livskilde, da å transcendere er det som gir tilværelsen mål og mening. Men til tross for dette, mangler noen den konkrete friheten til å vie sin transcendens til meningsgivende prosjekter. Når Beauvoir knytter transcendens til de yngre og yrkesaktive, er det for å poengtere det historiske faktum at disse har levd aktive, fremadrettede liv, med makt og muligheter til å påvirke, medvirke og forandre verden. I så måte har de yrkesaktive kunnet være skapende mennesker, mens de gamle har i stor grad måttet avfinne seg med slik verden engang er. Dermed har de eldres liv bestått i mottakende, passive roller som andre gjerne har henvist dem til. Med andre ord

har deres transcendens blitt forhindret, og deres liv berøvet for sin meningsfylde.

Heri ligger oppgavens problem: Å bli gammel virker å være det motsatte av å leve meningsfullt for Beauvoir. Mens Beauvoir vektlegger en fremtidsrettet livsførsel som måten å leve meningsfullt på, mangler det aldrende mennesket en mulighetsrik fremtid å ville leve for, og har dermed lett for å leve fortidsrettet. Og mens Beauvoir forutsetter en frisk kropp for å kunne leve ut meningsgivende prosjekter, defineres alderdommen ved kroppslig forfall. I tillegg argumenterer Beauvoir for at måten livet får sin betydning på, er ved at ens prosjekter er til gagn for konkrete andre. På den måten anses og anerkjennes ens egne prosjekter som meningsfulle, og ens liv som betydningsfullt. Men når det å bli gammel betyr å pensjoneres fra arbeidslivet, og som sådan miste sin arbeidsmessige nytteverdi, risikerer det aldrende mennesket å oppfattes som utdatert arbeidskraft; som en unyttig munn å mette, og som en fremmed blant eget folk. I sum er den situasjonen det aldrende mennesket befinner seg i, en virkelighet der livsbetydningen trues ved at kroppen, anseelsen og samfunnsverdien forfaller sakte, men sikkert.

Hva argumenterer du for/mot i oppgaven?

Uten å skjønnmale alderdommens situasjon, argumenter jeg for en meningsoptimisme på vegne av de eldre. Potensielt sett kan alderdommen ikke bare fortone seg meningsfull, men mer autentisk enn livet levd hittil. Når Beauvoirs opptar seg med å meddele alderdommens nedverdiggende og fremmedgjørende situasjon, slik at kommende generasjoner kan forandre den, så havner den autentiske alderdommen i sidesynet som en uartikulert skygge. Denne skyggen forsøker jeg å tydeliggjøre på følgende vis: Ved å anvende fire inautentiske livsorienteringer som Beauvoir artikulerte i sine tidligere essays, fremheves

først inautentiske måter å møte alderdommen på. Det vil fungere som bakgrunnen hvorfra en autentisk alderdom blir synlig.

Tesen blir da at alderdommen, potensielt sett, ikke bare kan fortone seg autentisk, men at den kan gjøre *tidserfaringen* mer autentisk enn før. Det kommer av at alderdom innebærer å stripes for den bekvemme illusjonen at fremtiden fortsetter ut i det evige. Den yngre alderens fremoverlente livsførsel risikerer å bli en *slippery slope*, der man i sitt fremtidsjag mister grepet om sitt nåværende liv. Og når alderdommen så betyr å konfronteres med fremtidens ubestandighet, kan denne erfaringen bli et temporalt anker der mennesket forankres mer i nåværende hendelser. I så måte er alderdommen anledningen for å både gripe fremtiden *og* nåtiden, for å på den måten erfare sin eksistens mer autentisk enn før.

Hvorfor bør andre lese oppgaven din?

Andre bør lese oppgaven av fire grunner. Først og fremst er det et skrekkelig samfunnsaktuelt tema som behøver mer filosofisk oppmerksomhet, særlig med den nært forestående eldrebølgen. Dessuten synes det å mangle en gangbar alderdomsetikk som favner om randstilfeller som de demente, ensidige avhengige og palliative eldre, for ikke å nevne velbegrunnede visjoner av et mer alderdomsvennlig samfunn. For det tredje: Hvis man har aldrende mennesker i sin omgangskrets, så får man et bedre utgangspunkt for å forstå situasjonen deres. Sist, men ikke minst kan leseren gjøre seg noen refleksjoner om sin egen alderdom, og kanskje ønske den velkommen.

Hva er dine planer for fremtiden?

Først skal jeg ta en ettårig etterutdanning i filosofisk praksis. Etterpå håper jeg å få en jobb i den «virkelige» verdenen utenfor universitetet.